

УРОК: 35-36

ДАТА: 21.03.23

ГРУПА: 15

Тема: Проблеми душевної рівноваги, повноцінного життя, специфіки творчого процесу. Психологічно переконливе розкриття внутрішнього стану людини. Повість «Тіні забутих предків». Світ людини у зв'язку зі світом природи.

План

1. Історія написання повісті «Тіні забутих предків».
2. Аналіз повісті.
3. Проблематика повісті.

1. Михайла Коцюбинського-художника, письменника-людинознавця, митця-дослідника вабили Карпати.

Задум повісті виник у письменника 1910 р., коли він уперше побував на Гуцульщині. Письменник зустрічався з гуцулами, вивчав їхні звичаї й обряди, легенди й повір'я. Весь час він проводив у мандрівках, бував у горах, повертався з полонин з квітами. Коли селяни висловлювали подив на його допитливість, то відповідав, що хоче написати правду про гуцульське життя. Крім особистих вражень, працюючи над повістю, користувався фольклорно-етнографічними збірниками В. Гнатюка, І. Франка.

Назва повісті виникла не відразу. Перша — «В зелених горах», не вдовольнила письменника. Перебирає інші варіанти: «Голос віків», «Подих віків», «Відгомін передвіку», «Спадок віків», «Сила забутих предків» тощо. Нарешті зупиняється на назві «Тіні забутих предків».

Що могло не вдовольняти письменника у назві?

Яка назва найвдаліша, на вашу думку й чому?

Перша назва не вдовольнила письменника, мабуть, тому, що в ній не було головного — міфологічного світу, у якому жили люди, не було заглиблення у сиву давнину, про яку авторові так хотілося розказати і яка жива й донині. Остаточна назва натякає на загадковість, казковість і дихання віків. Вона найвлучніша.

Заголовок указує на злободенність порушених проблем. Предки забуті, але їхні болі й радощі, шукання тінями живуть і зараз повторюються в нас.

2. Повість написана 1911 року.

Літературний рід: епос.

Жанр: повість.

Тема: зображення життя гуцулів у Карпатах на межі XIX й XX ст. в гармонії з природою, традиціями й звичаями, з язичницькими й християнськими віруваннями.

Головна ідея: оспівування високого й красивого почуття кохання.

Головні герої твору: Іван Палійчук, його кохана Марічка Гутенюк, дружина Палагна, сусід Юра, матір і батько Івана; щезник, нявка, чугайстир.

Словникова робота:

Нявка — мавка.

Чугайстир — добрий лісовий дух.

Щезник — злий дух, лісовик.

Аріднік — злий дух, нечистий.

Мольфар — чаклун, чарівник.

Бесіда над повістю

- Як познайомилися Іван і Марічка? З чого почалася їхня взаємна симпатія —

ворожнечі чи з доброти?

- За що, на вашу думку, Іван і Марічка покохали один одного?
- Що єднало їх у дитинстві і в юності?
- Чи осуджує письменник гуцулят за еротичні забави? Чому?
- Чи впливали духовні запити, зацікавлення на гармонію стосунків і як?
- Чи можна сказати, що Іванко й Марічка були дітьми прекрасної природи, жили за її

законами і ніщо в їхніх стосунках не порушувало природної чистоти? (Діти природи, Іван і Марічка у своїх поглядах на світ і у своєму коханні цілком віддані безпосереднім душевним пориванням. Їхня фізична близькість сприймається не як розпушта, а як природне продовження їхніх душевних поривань: «...все було так просто, природно, відколи світ світом, що жодна нечиста думка не засмітила їй серця». Гармонія людини й природи, гармонія почуттів і дій — це те, що бачить автор у такому «первісному» житті гуцулів).

- Чи була талановитою Марічка? Підвердіть цитатно.
- Як поставилися закохані до вимушеної розлуки? Підтвердіть це текстом.
- Чи згодні ви з твердженням, що закохані душі чують одна одну на відстані.

Обґрунтуйте відповідь на основі тексту.

- Як Іван переніс смерть коханої? Чи можна сказати, що зі смертю Марічки

скінчилася пісня кохання?

- Що спонукало Івана все-таки одружитися? Підтвердіть текстом.
- Чи зрадив Іван Марічку, одружившись на Палагні? (Одружився, бо цього вимагало

саме життя: «Треба ж було газдувати». Хотів приспати свою душу господарськими турботами «Тепер він мав коло чого ходити. Не був жадний багатства — не на те гуцул жиє на світі,— саме плекання маржинки сповняло радістю серце. Як дитина для мами — такою була для нього худібка. Весь час, всі думки займала турбота про сіно, про вигоди маржинці». Іван не кохав Палагну, а тому це була не зрада.)

- Порівняйте Марічку й Палагну. Чи була Палагна Іванові парою? Обґрунтуйте.
- Чи Юра-мольфар був головною причиною суму й душевного безсилля Івана? Як

розуміти слова: «Тусок обіймав серце Івана, душа банувала за чимось кращим, хоч невідомим, тяглася в інші, кращі світи, де можна б спочити»?

- Яким треба було бути Іванові, щоб не загинути й щасливо жити з Палагнуою?

(Потрібно було стати таким, як Палагна. А це означало, що треба було знищити свою душу.)

- Пригадайте епізоди зустрічі Палагни з Юрою на світанку під час ворожіння та коли

Юра проганяв хмару. Що зблизило Палагну і Юру? (Грубу силу тягне до грубої сили, крім того, жіноче єство Палагни відчувало Іванову байдужість.)

- Що ви більше цінуєте в людині: силу чи розум, досконалість фізичну чи духовну?
- Чи можна назвати стосунки між Юрою й Палагнуою справжнім коханням? (Це

тільки скороминуща пристрасть. Юра у стосунках з Палагнуою грає. Про це свідчить епізод бійки в корчмі й підслухана Іваном розмова мольфара з Палагнуою про силу над Палійчуком. Любов між Юрою й Палагнуою можна назвати гріховною і більше тілесною, ніж духовною.)

- Як сприйняв Іван замах на своє життя? Чому шукав розради в спогадах про минуле

кохання?

- Проаналізуйте розмову Івана з нявкою. Чи є в цій розмові деталі, які вказують на неминучість трагедії?
- Як проявляється благородство Івана в ставленні до нявки?
- Чому гине Іван? Чи був він щасливим в останні хвилини свого життя? Чи сприймається його загибель як трагедія?

Проблематика повісті

- ❖ вічність і сила кохання;
- ❖ гармонія людини й природи;
- ❖ вічний двобій добра і зла;
- ❖ краса глибокого почуття кохання і деспотизм антигуманних звичаїв;
- ❖ смил щастя, смил життя;
- ❖ вірність і зрада;
- ❖ філософська проблема життя і смерті.

Ідейний зміст

- ❖ оспівано любов як джерело духовності;
- ❖ романтична ідея незнищенності кохання;
- ❖ утвердження думки про те, що людина повинна жити в гармонії з природою, бачити її красу;
- ❖ осуджено деспотизм антигуманних звичаїв.

- Туго росла дитина, а все ж підросла, і нестямилась навіть, як довелося шити їй штани. Але так само була чудна. Дивиться перед себе, а бачить якесь далеке і не відоме нікому або без причини кричить (*Іван у дитинстві*).
- На камені, верхи, сидів «той», щезник, скривив гостру борідку, нагнув ріжки і, заплющивши очі, дув у флюяру (*щезник*).
маслом, носив широкий черес і пишну кресаню (*Іван-парубок*).
- Марічка обзивалась на гру флюяри, як самичка до дикого голуба, — співанками. Вона їх знала безліч. Звідки вони з'явилися — не могла б розказати. Вони, здається, гойдалися з нею ще в колиці, хлюпалися у купелі, родилися у її грудях, як сходять квітки самосійні по сіножатях, як смереки ростуть по горах. На що б око не впало, що б не сталося на світі: чи пропала овечка, полюбив легінь, зрадила дівка, заслабла корова, зашуміла смерека — все виливалось у пісню, легку і просту, як ті гори в їх давнім, первісним житті (*про хист Марічки до складання пісень*).

- Палагна була з багацького роду, фудульна, здорова дівка, з грубим голосом і властою шиєю (*Палата*).
- На добрім хазяйстві Палагна набралась тіла, стала повна й червона, курила люльку, як Іванова мати, носила пишні шовкові хустки, а на воластій шиї блищало в неї стільки намиста, що челядь із заздощів аж розсідалась (*Палата*).
- Чи він кохав Палату? Така думка ніколи не займала його голови. Він газда, вона газдиня, і хоч дітей у них не було, зате була худібка — чого ж ще більше?.. Вони їздили разом до міста або на храм... Іван обіймав молодиці, Палашу цілували чужі чоловіки — ото диво яке! — і вдоволені, що набулись так файно, вони вертались знову до щоденних турбот (*про вільні стосунки Івана й Палати*).
- Про нього люди казали, що він богує. Він був як бог, знаючий і сильний, той градівник і мольфар. У своїх дужих руках тримав сили небесні й земні, смерть і життя, здоров'я маржини й людини, його боялись, але потребували всі (*мольфар Юра*).
- Він був без одежі. М'яке темне волосся покривало все його тіло, оточало круглі і добрі очі, заклинилось на бороді й звисало на грудях... Се був веселий чугайстир, добрий лісовий дух, що боронить людей од нявок. Він був смертю для них: зловить і роздере (*чугайстир*).

Домашнє завдання:

1. прочитати твір
2. переглянути фільм режисера С. Параджанова «Тіні забутих предків»
3. конспект
4. Фольклорне тло твору.

РМ № 3. Презентація пошукової роботи: «Гуцули. Побут, звичаї, обряди», «Українська народна демонологія» (усно).

Шановні здобувачі освіти, прошу Вас додатися до мого акаунту marypopazova@gmail.com на платформу <https://classroom.google.com>

Код курсу: 3хур72t

УВАГА!!!

ФОТО КОНСПЕКТІВ ЗАВАНТАЖУВАТИ У CLASSROOM

